

WYMIANA HANDLOWA POMIĘDZY UE A KRAJAMI TRZECIMI

- Unijny Kodeks Celny w praktyce

W maju 2018 roku minęły dwa lata od wprowadzenia nowych zapisów regulujących kwestie obrotu towarowego z krajami trzecimi. Są one zawarte w Unijnym Kodeksie Celnym (UKC). Dla przedsiębiorcy, który chce zająć się importem towarów spoza Unii Europejskiej lub eksportem produktów poza jej obszar ważne będzie zastosowanie właściwych procedur celnych oraz ogólna znajomość tematyki, by orientować się, w jaki sposób funkcjonować jako importer/eksporter i nie pogubić się w mnogości przepisów celnych. Przedstawimy kilka wybranych zagadnień, jakie w naszej opinii występują najczęściej w obrocie gospodarczym między UE a krajami trzecimi.

Punktem wyjścia jest właściwa identyfikacja statusu towaru. Zgodnie z UKC, towary można podzielić na dwie kategorie.

1. Towary unijne
 - a. są **całkowicie uzyskane na obszarze celnym Unii Europejskiej**, a w skład ich nie wchodzi towar przywieziony z krajów lub terytoriów znajdujących się poza obszarem UE
 - b. zostały wprowadzone na obszar celny UE z krajów lub terytoriów znajdujących się poza tym obszarem i **dopuszczone do obrotu**
 - c. uzyskane lub wyprodukowane z towarów, o których mowa w pkt a i b.
2. Towary nieunijne – czyli po prostu inne niż unijne.
Generalnie wszystkie towary, które mają być objęte procedurą celną, z wyjątkiem procedury wolnego obszaru celnego,

obejmuje się **zgłoszeniem celnym** właściwym dla danej procedury (art.158 ust. 1 UKC). Zgłoszenie to może mieć 4 formy. Pierwsza z nich to **pisemna**, oparta na dokumencie **SAD**, (ang. Single Administrative Document), który jest uniwersalnym, statystycznym dokumentem celnym, wykorzystywanym we wszystkich krajach UE do dokonywania formalności odnoszących się do procedur celnych. Druga to forma **elektroniczna** - z zastosowaniem jednego z systemów przeznaczonych dla obsługi zgłoszeń celnych. Tu uwaga: **w kwestii obrotu handlowego z zagranicą zgłoszenia celne składane są głównie w wersji elektronicznej.**

Podstawą w komunikacji z organem celnym jest zgłoszenie elektroniczne, wersja papierowa występuje w procedurze awaryjnej. Obecnie na potrzeby spraw celnych przedsiębiorca może korzystać z systemów informatycznych. Obsługa operacji importowych realizowana jest w systemach: **AIS/ICS i AIS/IMPORT** oraz **CELINA** (ta ostatnia do 30.04.2019r. – wtedy nastąpi bowiem wygaszenie tego systemu); eksportowych – **AES** zaś tranzytowych – **NCTS2** (Nowy Skomputeryzowany System Tranzytowy 2), który działa w całej Unii Europejskiej. Trzecią formą zgłoszenia celnego jest forma **ustna** (stosuje się ją najczęściej wobec podróżnych, kiedy celnik pyta np. na lotnisku/w porcie, czy podróżny ma coś do oclenia). Ostatnia to forma innej czynności (każda **inna czynność**, poprzez którą osoba wyraża wolę objęcia towaru procedurą celną, jak np. wybranie podczas odprawy celnej na lotnisku bramki „nic do oclenia”. W przypadku przedsiębiorcy zastosowanie mają najczęściej pierwsze dwie formy.

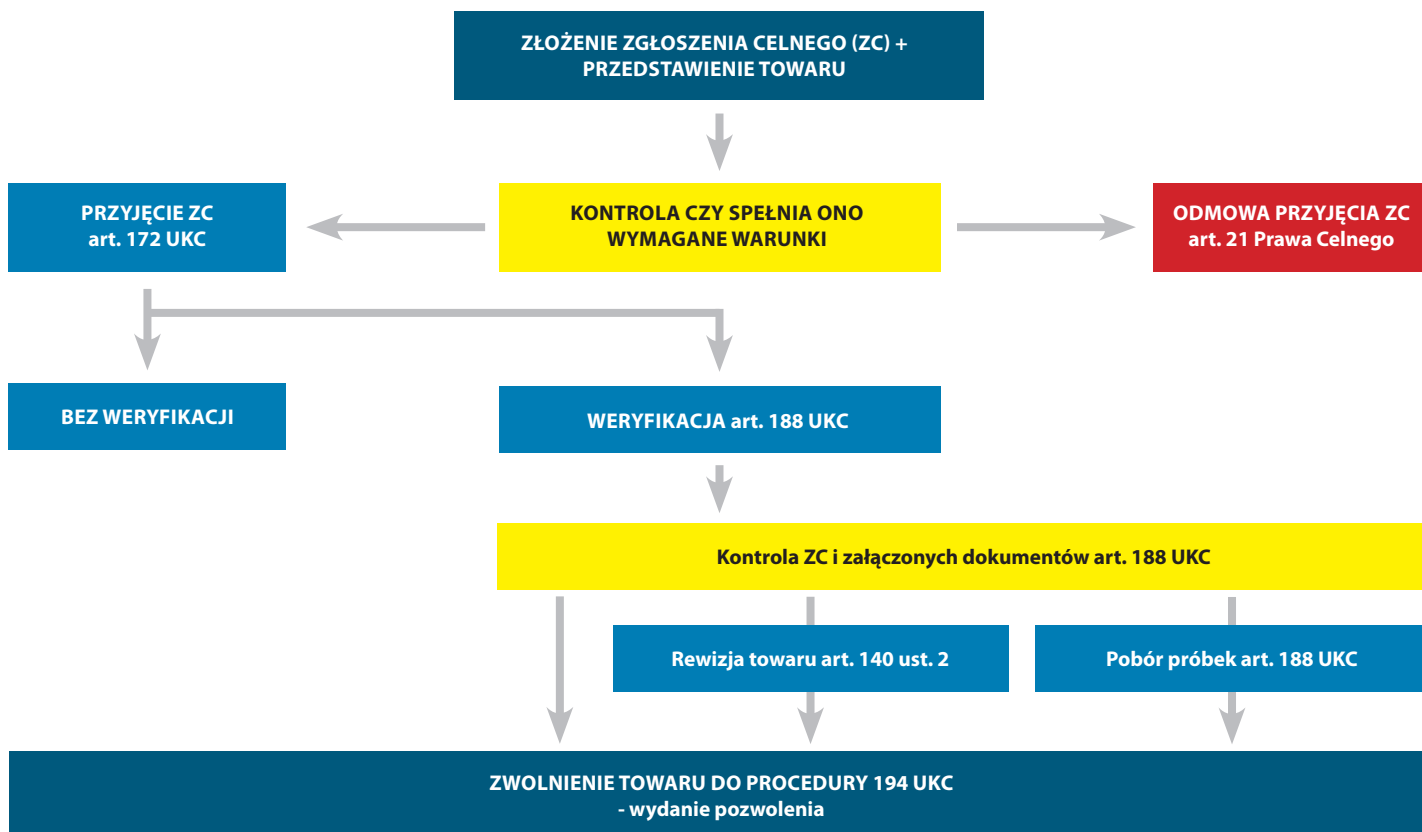
Towary obejmowane są **procedurami celnymi** po dokonaniu **formalności celnych**, tj. na podstawie **zgłoszenia celnego**. Czynności, jakie towarzyszą zgłoszeniu celnemu obrazuje poniższy schemat.

Wg UKC, spośród procedur celnych wyróżnić można: dopuszczenie do obrotu; wywóz; procedury specjalne (cztery kategorie po dwie procedury).

Jedną z procedur celnych jest **procedura dopuszczenia do obrotu**. W potocznym języku to po prostu import. Procedura ta nie wymaga uzyskania pozwolenia i jest dokonywana poprzez zgłoszenie celne (ZC), w którym obliczana zostaje i pobrana kwota należności celnych (cło i opłaty równoważne) oraz podatkowych (VAT i akcyza). Mogą pojawić się środki polityki handlowej UE jak zakazy lub ograniczenia w różnych formach: cła lub opłat importowych, kontyngentów, barier technicznych dla towarów, czy ograniczenia ilościowe w postaci koncesji i licencji). W ramach procedury dopuszczenia do obrotu ustalona zostaje **wartość celna towarów**. Bazą do jej ustalenia jest **wartość transakcyjna** (faktycznie zapłacona lub należna cena za towar, gdy został on sprzedany w celu wywozu na obszar celny UE). Do wartości celnej towarów mogą być (lub nie) wliczane m.in. takie elementy, jak koszty nieujęte w cenie faktycznej lub należnej za towar: prowizje i koszty pośrednictwa; koszty pakowania; tantiemy i prawa autorskie, opłaty licencyjne; koszty transportu i ubezpieczenia; opłaty załadunkowe i manipulacyjne. Do wartości transakcyjnej nie wlicza się m.in. kosztów transportu przywożonych towarów po ich wprowadzeniu na obszar celny Unii; opłat za prawo do kopiowania przywiezionych towarów; prowizji od zakupu. **Po zakończeniu tej procedury towary nieunijne stają się unijnymi.**

Drugą procedurą celną jest **wywóz**, znany bardziej jako **eksport**. Procedura ta jest stosowana w odniesieniu do towarów unijnych, które mają zostać wyprowadzone poza obszar celny Unii Europejskiej. Nie wymaga ona uzyskania pozwolenia i jest dokonywana poprzez zgłoszenie celne. Brak też należności celnych wywozowych. Ideą tej polityki jest wsparcie eksportu z Unii Europejskiej do krajów trzecich.

Wymienione powyżej procedury należą do najbardziej typowych i najczęściej stosowanych procedur celnych w obrocie handlowym. Istnieją także kategorie procedur specjalnych, z których każda ma swoje dwie dalsze procedury: **tranzyt**,

składowanie, szczególne przeznaczenie i przetwarzanie.

TRANZYT dzieli się na **zewnątrzny** i **wewnętrzny**.

Tranzyt zewnętrzny pozwala na przemieszczanie towarów nieunijnych pomiędzy urzędami celnymi państw członkowskich UE. W szczególnych wypadkach może dotyczyć też towarów unijnych. Nie pobiera się od niego należności celnych, gdyż jest traktowany jako towar nieunijny.

Tranzyt wewnętrzny pozwala na przemieszczanie towarów unijnych pomiędzy państwami z obszaru celnego Unii, jeśli na drodze przewozu znajduje się kraj lub terytorium nieunijne (towary unijne przemieszczane są przez kraj/terytorium nienależące do UE). **Procedura tranzytu nie wymaga uzyskania pozwolenia**, odbywa się poprzez zgłoszenie celne do systemu **NCTS2**. Nie podlega środkom polityki handlowej, ani należnościom. Wymagane jest jednak **zabezpieczenie**. To gwarancja płatności należności celnych (cła, podatku VAT, akcyzy) przez przedsiębiorcę od sprowadzanych towarów. Jeśli dokonuje on importu sporadycznie – może skorzystać z niego jednorazowo, dokonując zabezpieczenia np. w gotówce. Natomiast gdy import realizowany jest często - warto rozważyć wystąpienie do organu celnego o pozwolenie na skorzystanie z **zabezpieczenia generalnego**.

Mówiąc o korzystaniu z zabezpieczeń celnych również w pozostałych procedurach celnych, kwestie te regulują następujące zasady: może je otrzymać przedsiębiorca, którego firma ma siedzibę w jednym z krajów UE; nie dopuścił się on naruszenia prawa celnego i podatkowego; nie był skazany za poważne przestępstwo gospodarcze; korzysta regularnie z procedur celnych (czyli ma swoją pozytywną historię w relacjach z organami celnymi i skarbowymi) lub dysponuje pozwoleniem na prowadzenie magazynu czasowego składowania; ma odpowiednie doświadczenie i kompetencje. Spełniając te kryteria, firma otrzyma pozwolenie na stosowanie zabezpieczenia generalnego, a wysokość zabezpieczenia stanowi **kwotę referencyjną**.

Ma ona zabezpieczać podczas prowadzenia działalności importowej, w każdym czasie, wszystkie należności celne. Zabezpieczenie generalne może mieć dwie formy: zobowiązanie gwaranta (gwarancja bankowa lub ubezpieczeniowa w formie przewidzianej przepisami celnymi) lub depozyt w gotówce. Przepisy celne przewidują także możliwość ubiegania się przez przedsiębiorcę o obniżenie poziomu zabezpieczenia. Dla procedur składowania czasowego, składowania celnego, uszlachetniania czynnego, końcowego przeznaczenia, tranzytu i odprawy czasowej przedsiębiorca może uzyskać obniżenie zabezpieczenia w wysokości do 50%, 30% lub 0% kwoty referencyjnej (w przypadku importu zabezpieczenie może być maksymalnie obniżone do 30% tej kwoty).

Przedsiębiorcy, którzy często korzystają z procedur dopuszczenia do obrotu czy też wywozu towarów w relacjach z krajami trzecimi, powinni rozważyć pozyskanie **pozwolenia** (a nie jak przed zmianami świadectwa) **AEO** (ang. Authorised Economic Operator). Ułatwia ono zdecydowanie funkcjonowanie firmy i daje wiele dodatkowych możliwości. Uzyskując pozwolenie AEO, przedsiębiorca może uzyskać również status upoważnionego przedsiębiorcy w zakresie

uproszczeń celnych (AEOC); upoważnionego przedsiębiorcy w zakresie bezpieczeństwa i ochrony (AEOS); upoważnionego przedsiębiorcy w zakresie uproszczeń oraz bezpieczeństwa i ochrony (AEOF).

Dzięki pozwoleniu AEO, które wydawane jest na czas nieokreślony, upoważnionym przedsiębiorcom przysługują takie korzyści jak: mniejsza liczba kontroli dokumentów i kontroli fizycznych; priorytetowe traktowanie przesyłki w przypadku wytypowania do kontroli (przeprowadzenie kontroli poza kolejnością); wybór miejsca przeprowadzenia kontroli; uprzednie powiadomienie o wybraniu przesyłki do kontroli; szybszy i łatwiejszy dostęp do uproszczeń celnych oraz wyłączność na stosowanie niektórych uproszczeń celnych; ułatwienia w procesie ubiegania się o status zarejestrowanego agenta, nanego nadawcy. I co najważniejsze - status AEO jest uznawany w całej UE oraz w krajach partnerskich, z którymi Unia

Europejska podpisała odpowiednią umowę. Aby ubiegać się o pozwolenie AEO, przedsiębiorca musi spełnić kilka kryteriów: nie może naruszać przepisów prawa celnego i przepisów podatkowych (wyrok za przestępstwo karne związane z działalnością gospodarczą wnioskodawcy automatycznie uniemożliwi uzyskanie pozwolenia); musi wykazać, iż dysponuje wysokim poziomem kontroli swoich operacji oraz przepływu towarów poprzez system zarządzania ewidencją handlową oraz – w stosownych przypadkach – transportową. Ponadto konieczne jest udowodnienie przez przedsiębiorcę swojej wypłacalności jak i spełniania w praktyczny sposób standardów w obszarze kompetencji i kwalifikacji zawodowych, związanych bezpośrednio z prowadzoną działalnością.

Wniosek o pozwolenie AEO należy składać z wyprzedzeniem, gdyż procedura jego przyznania przewiduje również przeprowadzenie audytu przez dyrektora izby administracji skarbowej. Ponadto na wydanie pozwolenia AEO przedsiębiorca będzie oczekiwał do **120 dni**, a w niektórych wypadkach ten termin może być dodatkowo wydłużony o kolejne **60 dni**. Bez względu na to, czy wnioskodawca będzie spełniał warunki do uzyskania pozwolenia AEO czy też nie, otrzyma on raport

z audytu. Jeśli przedsiębiorca nie spełnia niektórych wymagań, otrzyma raport z zaleceniami czyli działaniami naprawczymi i terminem na ich wprowadzenie.

Przy dokonywaniu importu z krajów trzecich należy zwrócić szczególną uwagę na klasyfikację taryfową sprowadzanych towarów (wg tzw. **Nomenklatury Scalonej CN**, jednolitej dla całej UE) wraz z opisem i przypisanymi do nich kodami taryfowymi i ich pochodzeniem. Od nich zależy prawidłowe ustalenie należności celnych. W ustaleniu klasyfikacji towarów pomaga z informatyzowaną bazą danych **TARIC**, zawierająca informacje o wysokościach stawek, o preferencjach celnych, kontyngentach taryfowych, zawieszaniu stawek, stosowanych cłach antydumpingowych lub wyrównawczych. W Polsce jego odpowiednikiem jest System Zintegrowanej Taryfy Celnej **ISZTAR** – internetowa baza danych taryfowych. Oprócz taryfy TARIC zawiera on także informacje o obowiązujących w kraju podatku VAT i akcyzie.

Kluczową kwestią decydującą o tym, jakie stawki celne będą zastosowane w związku z importem towaru oraz czy z jego sprowadzeniem nie będą wiązały się dodatkowe koszty np. z powodu ceł antydumpingowych jest **pochodzenie towaru**. Oznacza ono ustaloną przynależność towaru do określonego kraju lub grupy krajów.

Warto pamiętać, że Unia Europejska posiada szeroko rozbudowany system preferencji celnych. Jednym z jego elementów są umowy o wolnym handlu, które przewidują znoszenie opłat celnych pomiędzy stronami umowy. Aby przywożone towary mogły korzystać z postanowień takich umów, muszą spełniać ustalone reguły pochodzenia, a pochodzenie to musi być udokumentowane. Dowodami w tym przypadku są: deklaracja sporządzana przez eksportera na fakturze lub innym dokumencie handlowym bądź świadectwo przewozowe EUR.1, wystawione przez upoważnione organy kraju eksportu.

Kolejnym systemem jest **Generalny System Preferencji** (GSP), w ramach którego Unia Europejska udziela jednostronnie preferencji dla towarów pochodzących ze wskazanych krajów rozwijających się lub najsłabiej rozwiniętych. W tym przypadku dowodem potwierdzającym pochodzenie jest albo oświadczenie o pochodzeniu, które do wartości 6000 EUR może złożyć każdy eksporter albo oświadczenie o pochodzeniu sporządzone przez zarejestrowanego eksportera dla przesyłki o dowolnej wartości (do 2020 r. funkcjonować będzie jeszcze świadectwo pochodzenia Form A). Ustalanie pochodzenia w systemach preferencyjnych wymaga spełnienia określonych, często rygorystycznych reguł pochodzenia.

Odmienną kwestią jest określanie i dokumentowanie niepreferencyjnego pochodzenia towaru. Dowodem pochodzenia w tym zakresie jest świadectwo pochodzenia (ang. Certificate of origin), którego przedstawienie jest wymagane o ile przepisy wprowadzają obowiązek jego przedstawienia. Przy ustalaniu niepreferencyjnego pochodzenia towaru bierze się co do zasady pod uwagę w jakim kraju towar został poddany ostatniemu istotnemu, ekonomicznie uzasadnionemu przetworzeniu lub obróbce, w przedsiębiorstwie przystosowanym do tego celu, co spowodowało wytworzenie nowego produktu lub stanowiło istotny etap wytworzenia.

Z przywozem towaru pochodzącego z określonego kraju może wiązać się obowiązek zapłaty dodatkowych ceł: antydumpingowych lub wyrównawczych (np. na niektóre produkty pochodzące z Chin mogą one sięgać nawet 48,5% wartości towaru, w zależności od producenta). Wówczas wprowadzenie towaru do obrotu może stać się dla importera nieopłacalne.

Należy zwracać uwagę na próby obchodzenia ceł antydumpingowych lub wyrównawczych przez eksporterów w krajach, z których pochodzą towary, na jakie opłaty te nałożono. Falszują oni pochodzenie w celu uniknięcia środków ochronnych w postaci ww. ceł. Np. towary rzeczywiście pochodzące z Chin, mogą być wysłane najpierw do Wietnamu i stamtąd wysłane do UE z nadanym fałszywym wietnamskim pochodzeniem. W przypadku potwierdzenia ich rzeczywistego pochodzenia nadal będą obowiązywać stawki celne jak dla towaru pochodzącego z Chin, np. cła antydumpingowe.

To tylko wybrane kwestie z Unijnego Kodeksu Celnego. Więcej informacji, porad i wskazówek znajdą Państwo na stronach: Platformy Usług Elektronicznych Skarbowo-Celnych (www.puesc.gov.pl), Ministerstwa Finansów (www.finanse.mf.gov.pl/clo/informacje-podstawowe), Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii (www.biznes.gov.pl/pl/firma/handel-zagraniczny)

**Regionalne Centrum Innowacji i Transferu Technologii
Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie**

tel.: +48 91 449 43 54

e-mail: innowacje@zut.edu.pl

www.innowacje.zut.edu.pl

Materiał został opracowany na podstawie informacji Krajowej Administracji Skarbowej, Ministerstwa Finansów oraz Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii przez Konsultanta RCIiT, p. Jacka Wójcikiewicza